

Sygn. akt II UK 386/19

POSTANOWIENIE

Dnia 17 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z wniosku S. J.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 17 listopada 2020 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 13 czerwca 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 13 czerwca 2019 r., III AUa (...), Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację ubezpieczonego S. J. od wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 7 marca 2019 r., którym oddalono ubezpieczonemu odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 8 stycznia 2018 r., odmawiającej mu prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach, wobec nieudowodnienia na dzień 1 stycznia 1999 r. 25-letniego stażu ubezpieczeniowego.

Według Sądu Apelacyjnego po uwzględnieniu innych okresów, na które powoływał się ubezpieczony w tym postępowaniu, legitymuje się on stażem ubezpieczeniowym w wysokości 24 lat, 4 miesięcy i 29 dni okresów składkowych

oraz 4 dni okresów nieskładkowych, a tym samym nie spełnia przesłanek z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 53 ze zm. dalej „ustawa emerytalna”), bowiem nie legitymuje się wymaganym 25-letnim okresem składkowym i nieskładkowym. W ocenie Sądu Apelacyjnego do stażu ubezpieczeniowego nie można zaliczyć ubezpieczonemu całego okresu od dnia 15 listopada 1973 r. do dnia 30 listopada 1975 r., ponieważ był on zatrudniony w charakterze pracownika dochodzącego w Państwowym Gospodarstwie Rolnym w S. Zakład Rolny [...] i w tym okresie - co wynika z przedłożonej dokumentacji - nie świadczył nieprzerwanie pracy, a jedynie w dni wskazane w zaświadczeniu przedłożonym przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa.

Ubezpieczony w całości zaskarżył powyższy wyrok skargą kasacyjną, zarzucając naruszenie prawa materialnego, a mianowicie: 1) § 120 ust. 1 pkt 2 Zarządzenia Ministra Finansów z dnia 23 listopada 1972 r. w sprawie ogólnych zasad rachunkowości jednostek gospodarki uspołecznionej (M.P. Nr 56, poz. 300) w związku z § 45 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 15 stycznia 1991 r. w sprawie zasad prowadzenia rachunkowości (Dz.U. Nr 10, poz. 35 ze zm.), przez ich pominięcie przy rozpoznawaniu sprawy i obciążenie ubezpieczonego ciężarem dowodu, mimo że to jego pracodawca naruszył w/w przepisy przez nienależyte przechowywanie dokumentów księgowych, 2) art. 184 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej w związku z § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43, dalej „rozporządzenie”), polegające na ocenie, że: a) ubezpieczony nie spełnił warunku niezbędnego do nabycia prawa do emerytury w postaci posiadania stażu pracy w wymiarze co najmniej 25 lat, przez nieuwzględnienie okresu składkowego i nieskładkowego jego stałej pracy od maja 1973 r. do 30 listopada 1975 r. wykonywanej na rzecz PGR S. ZR [...] jako pracownik dochodzący, bez zawartej umowy o pracę; b) przy ustalaniu okresów zatrudnienia powinny być uwzględniane przede wszystkim dokumenty z przebiegu zatrudnienia - świadectwa pracy wystawione przez pracodawcę, umowy o pracę itp., a w konsekwencji uznanie, że zeznania świadków nie są wystarczającym dowodem na okoliczność stażu pracy, 3)

art. 184 ust. 1 i 2 w związku z art. 6 ust. 2 pkt 1a ustawy emerytalnej w związku z § 4 ust. 1 rozporządzenia, polegające na ocenie, że ubezpieczony nie pracował stale, a co najmniej w połowie pełnego czasu pracy w rozumieniu art. 6 ust. 2 pkt 1a ustawy emerytalnej w spornym okresie.

Ubezpieczony wskazał także na naruszenie przepisów postępowania, to jest: 1) art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c. oraz z art. 391 § 1 k.p.c., przez sporządzenie uzasadnienia zaskarżonego wyroku w sposób sprzeczny z powołanym przepisem, tj. przy dokonywaniu ustaleń faktycznych Sąd Apelacyjny odniósł się jedynie do części materiału dowodowego, a pominął pozostały materiał dowodowy zgromadzony w toku postępowania i nie uzasadnił z jakich powodów odmówił tym pominiętym dowodom wiarygodności i mocy dowodowej, w szczególności zeznaniom świadków i ubezpieczonego na okoliczność jego stażu pracy w okresie od maja 1973 r. do listopada 1975 r., 2) art. 227 k.p.c. w związku z art. 235 § 1 k.p.c. i art. 258 k.p.c. w związku z art. 473 § 1 k.p.c. polegające na zanegowaniu i hierarchizowaniu przeprowadzonych w sprawie dowodów i dokonaniu ustaleń w zakresie stażu pracy ubezpieczonego w PGR S. ZR [...] na podstawie dowodu z dokumentów (zaświadczeń) i odmowie mocy dowodowej zeznaniom świadków, podczas gdy dokumentacja pracownicza dotycząca ubezpieczonego jest niepełna (co potwierdza zaświadczenie z Archiwum Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa z dnia 1 lutego 2019 r.), a nadto przez ocenę, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych niedopuszczalny jest dowód z zeznań świadków ponad i przeciwko osnovie dokumentu, a w konsekwencji ustalenie stażu pracy ubezpieczonego na podstawie zaświadczeń Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa Oddział Terenowy w O.

W oparciu o powyższe zarzuty ubezpieczony wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy przez uwzględnienie jego apelacji od wyroku Sądu Okręgowego i uchylenie poprzedzających go decyzji organu rentowego oraz przyznanie ubezpieczonemu prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania, w tym kosztach zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne - „czy niedopełnienie przez pracodawcę, będącego jednostką organizacyjną Skarbu Państwa, obowiązku należytego przechowywania dokumentów płacowych ubezpieczonego, powinno obciążać procesowo, w zakresie ciężaru dowodu, tego ubezpieczonego w sporze z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, który także jest jednostką organizacyjną Skarbu Państwa”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pełnomocnik organu rentowego wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania oraz orzeczenie o kosztach zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że ubezpieczony wykazał występowanie tej przesłanki w rozpoznawanej sprawie.

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. uznaje się zagadnienie dotychczas niewyjaśnione i nierozwiązane w orzecznictwie, a więc cechujące się nowością, i którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa. W utrwalonym orzecznictwie przyjmuje się, że powołanie się na tę okoliczność wymaga, obok sformułowania tego zagadnienia, także przytoczenia związanych z nim konkretnych przepisów prawnych, wskazania, dlaczego jest ono istotne oraz przedstawienia argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51;

z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy po pierwsze - przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468) oraz po drugie - jego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2009 r., II PK 248/09, LEX nr 736732). Tym samym twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467 czy z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468). W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5; z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467; z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578; z dnia 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383; z dnia 17 marca 2015 r., I PK 4/15, LEX nr 1661934).

W ocenie Sądu Najwyższego przedstawione przez ubezpieczonego kwestie nie spełniają wskazanych wyżej kryteriów istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 k.p.c., zaś sformułowanie problemu prawnego co do

obowiązku należytego przechowywania dokumentów płacowych ubezpieczonego i zakresu ciężaru dowodu w sporze z organem rentowym zmierza jedynie do podważenia ustaleń stanu faktycznego i jego oceny prawnej dokonanej przez Sądy obu instancji. Wywód zawarty w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania sprowadza się w istocie do polemiki z zaskarżonym orzeczeniem, a nie do wykazania, że zawarte w zaskarżonym orzeczeniu uchybienia w zakresie stosowania prawa miały charakter kwalifikowany. Ogólnie należy zatem przypomnieć, że w postępowaniu przed sądem ubezpieczeń społecznych w sprawach o świadczenia emerytalno - rentowe przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków lub przesłuchania stron nie podlega żadnym ograniczeniom. Zgodnie z art. 473 § 1 k.p.c. w postępowaniu w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych nie stosuje się przed sądem przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu z zeznań świadków i z przesłuchania stron. Ograniczenia dowodowe, o jakich stanowi ten przepis, to przede wszystkim ograniczenia dotyczące możliwości prowadzenia dowodu z zeznań świadków lub przesłuchania stron przeciwko osnowie lub ponad osnowę dokumentu (art. 247 k.p.c.). Ten wyjątek od ogólnych zasad wynikających z art. 247 k.p.c. sprawia, że każdy istotny fakt (np. taki, którego ustalenie jest niezbędne do przyznania ubezpieczonemu prawa do wcześniejszej emerytury), może być dowodzony wszelkimi środkami dowodowymi, które sąd uzna za pożądane, a ich dopuszczenie za celowe (z licznych orzeczeń Sądu Najwyższego dotyczących tej kwestii por. wyroki: z dnia 6 września 1995 r., II URN 23/95, OSNAPiUS 1996 nr 5, poz. 77; z dnia 8 kwietnia 1999 r., II UKN 619/98 OSNAPiUS 2000 nr 11, poz. 439, a z nowszego orzecznictwa wyrok z dnia 4 października 2007 r., I UK 111/07, LEX nr 275689). Nie ulega zatem wątpliwości, że pracownik albo ubezpieczony ubiegający się o świadczenie z ubezpieczenia społecznego może w postępowaniu przed sądem ubezpieczeń społecznych wszelkimi dowodami wykazywać okoliczności, od których zależą jego uprawnienia z tytułu ubezpieczenia – także wówczas, gdy z dokumentu wynika co innego (art. 473 k.p.c.). Natomiast sąd drugiej instancji ma prawo oceniać wiarygodność i moc dowodów zebranych w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji oraz w postępowaniu odwoławczym (art. 382 k.p.c.).

Warto także zwrócić uwagę, w związku z podstawami skargi, że zgodnie z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej może być naruszenie przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, z wyłączeniem zarzutów dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.). Wyłączenie to oznacza pozbawienie stron możliwości kwestionowania prawidłowości dokonanych przez sąd ustaleń poprzez odnoszący się do sfery oceny i wnioskowania zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2010 r., II CSK 372/09, LEX nr 577688).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego w myśl art. 98 § 1 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265).